

УДК 331.53

Лукіна Г.І.,
к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ РОБОЧОЇ СИЛИ

Анотація. Розглядаються сучасні тенденції світових міграційних процесів як закономірність розвитку та формування світового ринку робочої сили.

Ключові слова: міграція, міграція робочої сили, географічні орієнтири, види міграції.

Summary. Globalization, development of telecommunication technologies in the field of communication and movement of capital creates favorable conditions for international population movements, including labor. The opening of the borders of many countries, the possibility of migration, allowing the public to choose not only employment, but also the country of employment. Migration processes of labor between countries allowing them to balance employment and wages. The desire to change residence is supported by the development of intercontinental transport and increased knowledge of the world through the media and social networks, allowing many to improve their lives. The main motivation of cross-border population movements are differences in wages. Wages, according to many, is a reflection of economic development that directly displayed on migration flows. Migration flow is directly related to the "brain drain", which in turn cause the problems of economic development, thereby encouraging others to involvement in the migration process. The result is samoposlyuyuchi negative effects of bilateral direction. Migration processes is an important factor of labor potential and exercise indirect influence on the transformation of demographic processes. It is advisable to further extend the study of the topics in the direction of identifying the causes of migration on a number of socio-economic factors with the help of economic-mathematical methods to assess the importance and degree influence of each factor on the overall migration situation.

Keywords: migration, labor migration, geographical landmarks, species migration.

Постановка проблеми. Глобалізація, інтенсивна економічна конкуренція, демографічні зміни, стрімкі технологічні, інституційні та управлінські новації здійснюють суттєвий вплив на розвиток та формування як національних, так і світового ринку робочої сили. Фізична та розумова діяльність людини як основний фактор виробництва є провідним для багатьох країн. Основою виникнення і розвитку світового господарства є поглиблення міжнародного територіального поділу праці, проявом якого на сучасному етапі стають міжнародні потоки капіталу й робочої сили. Однією з форм вияву процесів глобалізації є інтернаціоналізація ринків трудових ресурсів. Свобода дій сучасного суспільства проявляється у міграції населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми міграції, у тому числі і трудової, вивчають фахівці різних галузей: демографи, соціологи, економісти, географи й інші. Величезний внесок у вивчення питань трудової міграції, теорії та практики міграційних процесів здійснили: Е.М. Лібанова, О.В. Позняк, О.А. Малиновська, В. Приймак, В.С. Стешенко, О.У. Хомра, К.І. Якуба

та інші. У своїх дослідженнях М. Vodler, Р. Martin, С. Dustmann, F. Fabbri, Н. Foilmer й інші оцінюють міграцію як позитивне явище розвитку сучасного суспільства.

Мета статті. У запропонованій статті стоїть за мету з'ясувати особливості сучасних світових міграційних процесів у формуванні світового ринку робочої сили.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація, розвиток телекомунікаційних технологій у сфері зв'язку та руху капіталу створює сприятливі передумови щодо міжнародного руху населення, у тому числі робочої сили. Мотиви переїзду формують основні міграційні потоки – це трудова міграція (становить більшу частку серед загального міграційного потоку, обумовлена бажанням покращити матеріальне становище своє і своєї родини), міграція пов'язана із навчанням, міграція біженців та вимушених переселенців.

«Людський капітал» на сьогоднішній день став основним пріоритетом для країн, особливо для тих, що розвиваються задля забезпечення конкурентоспроможності місцевих товарів на світових ринках.

Відкриття кордонів багатьох країн світу, можливість здійснення міграції, дозволило населенню обирати не лише сферу зайнятості, а й країну працевлаштування. Міграційні процеси робочої сили між країнами світу дозволяють збалансувати в них рівень зайнятості та заробітної плати. Світові фахівці оцінюють міжнародну міграцію населення (як рух робочої сили) з позитивної сторони, що дає змогу усунути диспропорції на національних ринках праці, тобто компенсувати дефіцит робочої сили в одних країнах і надлишки – в інших у розрізі професійно-кваліфікаційних груп.

За оцінками Відділу народонаселення Департаменту по економічним та соціальним питанням ООН, сьогодні в світі з населення 7 млрд. осіб, як найменше 214 млн. проживають за межами країн, де вони народилися. Величезна кількість населення мешкає не там, де вони зареєстровані. Міжнародна міграція на сьогоднішній день є однією з найважливіших глобальних проблем XXI століття.

Рішення покинути домівку залежить від того, чи очікують потенційних мігрантів на новому місці друзі, родичі чи співвітчизники. Іноді це рішення залежить від можливості працевлаштування, здобуття житла чи отримання вищої освіти. Бажання змінити місце проживання підкріплюється розвитком міжконтинентального транспорту та збільшенням знань про світ завдяки засобам масової інформації та соціальним мережам, дозволяє багатьом покращити своє життя.

Основним спонукальним мотивом транскордонного переміщення населення є відмінності в рівнях заробітної плати. Оплата праці, на думку багатьох, є відображенням економічного розвитку країни, що безпосередньо відображується на міграційних потоках. Взаємозв'язок середнього рівня заробітної плати та ВВП на душу населення по країнах світу представлена у таблиці 1.

Найбільша частка заробітної плати у ВВП є в розвинених країнах, в першу чергу, це країни «Великої сімки» та більшість країн Європейського союзу. Проте безперечним лідером щодо рівня середньомісячної заробітної

плати у 2011р. є Швейцарія – 7765,5 дол., при цьому її частка у ВВП становить 19,6 %. Хоча й Швейцарія і не є членом Європейського союзу, її територія належить до Шенгенської зони та вона підписала угоду про участь у Європейській асоціації вільної торгівлі. Належність до Шенгенської зони дозволяє вільно пересуватися мешканцям інших країн в її межах, до Швейцарії, спокусившись самим високим рівнем заробітної плати по всій Європі.

Залежність рівня заробітної плати від рівня та динаміки ВВП в країні потребує подальшого дослідження.

Зовнішня, або міжнародна міграція, під впливом часу, політичних та економічних зрушень набула певних сучасних проявів. Світові тенденції міжнародної міграції робочої сили:

- глобалізація міграційних процесів, оскільки міграцією охоплено більшість країн світу;
- міграція між країнами, що розвиваються;
- міграція з менш розвинених країн до промислово розвинених;
- переїзд працівників із однієї високорозвиненої країни до іншої;
- розвиток міграції висококваліфікованих працівників та вчених, які сформували такий напрямок міграції як «відплив інтелекту»;
- значна частка мігруючої робочої сили залучається для галузей з фізично важкими, малокваліфікованими і непривабливими видами праці;
- сучасними центрами притягнення робочої сили є США, Канада, Австралія, країни Європейського Союзу;
- міграція робочої сили в межах колишньої світової системи соціалізму – з країн з менш сприятливими соціально-економічними умовами до країн з більш стабільною економікою та вищими соціальними стандартами;
- значно розвинулася нелегальна міграція, яка нерозривно пов'язана з тіньовою зайнятістю.

Таблиця 1

**Частка середньомісячної заробітної плати у валовому внутрішньому продукті
на душу населення у 2011 році**

Країна	ВВП на душу населення, дол. США за ПКС 2005р.	Середньомісячна заробітна плата, дол.США	Частка середньомісячної заробітної плати у ВВП на душу населення, %
1	2	3	4
Країни «Великої сімки»			
Канада	35443*	4447,3*	12,6
США	42620	4537,5	10,7
Японія	40500**	4150,0**	10,3
у т. ч. країни ЄС			
Франція	30081	3976,9	13,2
Велика Британія	32889	4198,6	12,8
Італія	27053	3260,6	12,1
Німеччина	34580	3916,9	11,3
інші країни ЄС			
Данія	32611	6091,3	18,7
Ірландія	36505	5575,7	15,3
Бельгія	33230	4689,5	14,1
Фінляндія	32036	4424,1	13,8
Швеція	35123	4536,7	12,9
Нідерланди	37119	4751,9	12,8
Іспанія	26981	3133,2	11,6
Греція	22308	2370,5	10,6
Словенія	25133	2557,3	10,2
Люксембург	68143	6102,6	9,0
Португалія	21414	1879,8	8,8
Естонія	18126	1227,7	6,8
Польща	17967	1146,8	6,4
Латвія	13647*	848,6*	6,2
Словаччина	20767	1293,3	6,2
Чехія	24124	1408,5	5,8
Румунія	10773*	597,4*	5,6
Литва	16573*	744,1*	4,5
Інші країни			
Швейцарія	39600	7765,5	19,6
Норвегія	46734	6792,6	14,5
Ізраїль	26465*	2250,4*	8,5
Вірменія	4908*	274,7*	5,6
Російська Федерація	14732	806,3	5,5
Україна	6372	330,5	5,2
Казахстан	11117*	526,4*	4,7
Білорусь	12362*	415,4*	3,4

*2010 рік

**Джерело: Зароботная плата работников в мире. Отчёт ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rate1.com.ua/obshchestvo/2194/>

Більшість трудових мігрантів – представники найбільш економічно продуктивних вікових груп, які мають достатньо життєвої енергії, ініціативності, морального духу та рішучості. У пошуку «міграційних грошей», як правило, залучаються одружені чоловіки і заміжні жінки, які мають дітей. Проте високу інтенсивність трудових міграційних поїздок демонструють і розлучені, які, з одного боку, мають досвід сімейного життя і заробітку грошей для сім'ї, а з іншого боку, не пов'язані подружніми зобов'язаннями і не підпадають під ризик загубити сім'ю внаслідок тривалої розлуки. Крім того, розлучені нерідко стикаються з проблемою утримання дитини без допомоги другого з батьків (особливо це стосується мігрантів-жінок), і часто саме трудова міграція стає чи не єдиним засобом вирішити цю проблему.

При неможливості працевлаштування на офіційному ринку праці або не задоволеність існуючими умовами праці трудові міграційні поїздки стали об'єктивною реальністю і, без сумніву, масовим явищем. Трудові мігранти свідомо погоджуються працювати в напруженому режимі з метою заробити якомога більше коштів. Цьому сприяє той

факт, що, тимчасово перебуваючи за кордоном в іншому соціумі, різко знижуються потреби витрат часу на підтримку соціальних зв'язків, зокрема немає необхідності виділяти час на сім'ю. Задля мінімізації витрат мігранти-працівники погоджуються проживати в некомфортних умовах, деякі привозять продукти харчування із батьківщини.

Висновки. Міграційний вплив безпосередньо пов'язаний з «впливом інтелекту», що в свою чергу спричиняє затримку економічного розвитку країни, тим самим спонукаючи інших до залучення до міграційного процесу. В результаті має самопосилюючі негативні явища двостороннього напрямку. Міграційні процеси виступають важливим чинником реалізації трудового потенціалу та здійснюють опосередкований вплив на трансформації демографічних процесів.

Доцільно в подальшому продовжити дослідження даної теми у напрямку виявлення причин міграційних процесів від низки соціально-економічних факторів за допомогою економіко-математичних методів задля оцінки важливості і ступеня впливу кожного чинника на загальну міграційну ситуацію.

Список літератури.

1. Социально-экономические показатели. ИАССЭП. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.cemi.rssi.ru/isepweb/coyym.asp>
2. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державна служба статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. - Київ, 2013. – 551с.